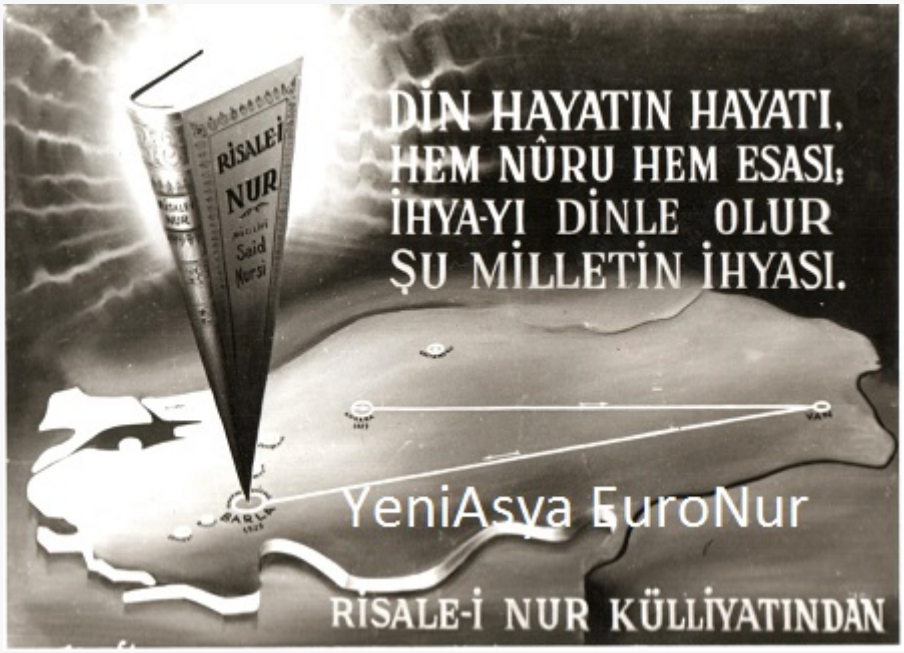
Desiseler ve enaniyet

Risale-i Nur Talebeliğinin temel şartı ve esası ihlâstır. İhlâsı kazanmak çok mühimdir. Üstad Bediüzzaman Hazretleri bunun için Risaleler telif etmiştir. Meselâ, Yirminci ve Yirmi birinci Lem'a İhlâs Risaleleri olmak üzere, Yirmi dokuzuncu Mektubun Altıncı Risale olan altıncı kısmını yani diğer adıyla Hücumat-ı Sitte Risalesini, Yirmi İkinci Mektub olan Uhuvvet Risalesini, On dokuzuncu Lem'a olan İktisad Risalesini ve bunlara bağlı olarak da Otuzuncu Söz olan Ene ve Zerre Risalesini gösterebiliriz.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri, telif ettiği bu Risalelerle ihlâsı kazanmak, muhafaza etmek ve ihlâsı kıracak manileri def etmenin ve ihlâsı bütün zerrelerimize yerleştirmenin yollarını göstermiş, en sağlam düsturları beyan etmiştir.

Üzerinde durmak istediğimiz husus, ihlâsı kıran maniler ve bilhassa enaniyettir.

Risale-i Nur'da ihlâsı kıracak maniler altı ana başlıkta Hücumat-ı Sitte Risalesinde toplanmıştır. Daha evvel yazdığımız "İhlâs ve Maniler" adlı makalemizde de bir nebze üzerinde durduğumuz manileri özetle sıralarsak;

Birincisi: "Hubb-u cah" yani makam, mevki ve şöhretperestlik duygusu.

İkincisi: "Hiss-i havf" yani korku duygusu.

Üçüncüsü: "Tama" yani şiddetli hırsla istemek, adeta rahmeti ittiham etmek, doyumsuzluk.

Dördüncüsü: "Irkçılık" yani menfî milliyetçilik denilen kendi ırk veya milletini üstün tutma duygusu.

Beşincisi: "Enaniyet" yani bencillik, kendini beğenmek, hep kendini öne almak, hodfuruşluk, kendini satmak, ben odaklı hareket etmek.

Altıncısı: "Tenbellik, tenperverlik yani tembelliği sevmek ve vazifedarlık yani vazifeyi sevmek damarıdır."

Bu altı mani incelendiğinde, aslında hepsinin de "ene" kökünde buluştuğu görülmektedir. Ana kök olan 'ene'nin mahiyeti bilinmediği zaman, ene sair duyguları da tesiri altına almaktadır. Bu yüzden Üstad Bediüzzaman Hazretleri, "İnsanda en tehlikeli damar, enaniyettir. Ve en zayıf damarı da odur. Onu okşamakla çok fena şeyleri yaptırabilirler."1 diyerek enenin hassasiyetine dikkat çekmektedir.

Bu noktada, enenin mahiyetini en mükemmel bir şekilde izah eden Otuzuncu Söz olan Ene Risalesi, Nur mensuplarının hatta bütün mü'minlerin rehberi olmalıdır. İnsana bahşedilen eneyi en güzel ve doğru bir tarzda kullanmanın formüllerini ihtiva eden "Ene Risalesi"nden enenin mahiyeti anlaşıldıkça, hakikî insaniyet de anlaşılacaktır. Meselâ şu ifadeler bize ışık tutmaktadır:

"Sâni'-i Hakîm, insanın eline emanet olarak, rububiyetinin sıfât ve şuunatının hakikatlarını gösterecek, tanıttıracak işârât ve nümuneleri câmi' bir ene vermiştir. Tâ ki o ene, bir vâhid-i kıyasî olup, evsaf-ı rububiyet ve şuunat-ı uluhiyet bilinsin."... "Enenin iki yüzü var. Biri, hayra ve vücuda bakar. Bir yüzü de şerre bakar ve ademe gider."2 "Evet ene ince bir elif, bir tel, farazî bir hat iken, mahiyeti bilinmezse, tesettür toprağı altında neşvünema bulur; gittikçe kalınlaşır. Vücud-u insanın her tarafına yayılır. Koca bir ejderha gibi, vücud-u insanı bel' eder. Bütün o insan, bütün letaifiyle âdeta ene olur."3

Bütün duygularıyla ene olan insan, yani hem hodgâm hem şöhretperest, hem her şeyden korkan, endişe eden, hem ırkçı, hem bencil, hem tembel ve rahatına düşkün olmak gibi bütün kötü hasletlere açık biri olur ki, ihlası ve insaniyeti kıran altı mani olan şeytânî desiselerin hedefi haline gelebilir. Hâlbuki bilhassa hizmet-i nuraniyede bulunan insanların daimî olarak enelerini kontrol altında tutmaları ve istikamette kullanmaları lâzım ve elzemdir. "Bu zamanın bir hastalığı olan benlik, enaniyet, hodfüruşluk, hayatını güzelce medeniyet fantaziyesiyle geçirmek iştihası, tiryakilik gibi hastalıklardır. Risale-i Nur'un Kur'ân'dan aldığı dersin en birinci esası: Benlik, enaniyet, hodfüruşluğu terk etmek lüzumudur. Tâ ihlâs-ı hakikî ile imanın kurtarılmasına hizmet edilsin."4 diyen Üstad Bediüzzaman Hazretleri, enenin terkini isterken mühim bir ikaz yapmaktadır: "Ey kardeşlerim! Dikkat ediniz; sizi enaniyette vurmasınlar, onunla sizi avlamasınlar. Hem biliniz ki: Şu asırda ehl-i dalâlet eneye binmiş, dalâlet vâdilerinde koşuyor. Ehl-i hak, bilmecburiye eneyi terk etmekle hakka hizmet edebilir."5

Eneyi terk etmek, eneyi nahnü'ya, yani 'ben'i 'biz'e çevirmekle olur. Bu ise, ancak şahs-ı manevide fani olmakla olur. Yani "kevser-i Kur'ânî'den süzülen tatlı, büyük bir havuzu kazanmak için, bir buz parçası nev'indeki şahsiyetini ve enaniyetini o havuz içine atıp eritmekle olur."6 Yani dava kardeşlerinde fani olmakla ve uhuvvet ve tesanüdü esas tutmakla olur. Yoksa "Kendimizi satmak ve beğendirmek ve temeddüh etmek ve hodfüruşluk etmek ise; Risale-i Nur'un ehemmiyetli bir esası olan ihlâs sırrını bozmaktır."7

Mahiyeti anlaşılmadığında kötüye kullanılan veya şerre bakan yüzü galip gelen "ene"nin buhar, su, buz ve taş gibi çeşitli hallerinden bahseden Üstad Bediüzzaman Hazretleri, "Ene, kendi zâtında hava gibi zaîf bir mahiyeti olduğu halde, felsefenin meş'um nazarı ile mana-yı ismî cihetiyle baktığı için; güya buhar-misal o ene temeyyu edip, sonra ülfet cihetiyle ve maddiyata tevaggul sebebiyle güya tasallub ediyor. Sonra gaflet ve inkâr ile o enaniyet tecemmüd eder. Sonra isyan ile tekeddür eder, şeffafiyetini kaybeder. Sonra gittikçe kalınlaşıp sahibini yutar. Nev'-i insanın efkârıyla şişer. Sonra sair insanları, hattâ esbabı kendine ve nefsine kıyas edip, onlara -kabul etmedikleri ve teberri ettikleri halde- birer firavunluk verir."8 demekle, adeta taşlaşan enenin insanı firavuniyete kadar götüreceğinin tehlikesini haber vermektedir.

Demek mü'min bir insan, enesini buz gibi tutmayıp eriterek su haline getirmelidir. Buz halinin daha ötesi taş halidir ki, insanı firavuniyete veya nemrutçuluğa götürür. Bunun çaresi ise, Kur'ânî hakikatler olan Risale-i Nur'u kabul etmek ve okumak ve ubudiyet vazifesini yapmaktır. "Çünkü ubudiyetin noksaniyetiyle enaniyet kuvvet bulur ve nemrutçuluklar çoğalır"9 Evet, maalesef "Şu asırda enâniyet o derece dizgini eline almış ki, çok insanlar birer küçük Firavun ve birer küçük Nemrud hükmüne geçmişler."10

İmanın, amal-i salihanın ve ibadetin ruhu hükmünde olan ihlâsı kıran bu şerli enaniyeti terk etmek mü'minlerin en birinci vazifesi olmalıdır. Bunun için de, en iyi çare, "bugün içtimâî dert ve yaralarımızı halledip tedavi edecek en esaslı ve en tesirli faktör ve nizamı havi hakikat kaynağı"11 olan Risale-i Nur'u devamlı okumaya her gün devam etmek lâzım ve elzemdir.

Dipnotlar: 1- Mektubat, 722. 2- Sözler, 875. 3- age. 876. 4- Emirdağ Lâhikası, 878. 5- Mektubat, 722. 6- Lem'alar, 401. 7- Emirdağ Lâhikası, 104. 8- Sözler, 885. 9- Emirdağ Lâhikası, 746. 10- Mektubat, 622. 11- Gençlik Rehberi, 238

09 Ağustos 2014, Cumartesi